

ĐỀ CƯƠNG TUYÊN TRUYỀN
Kỷ niệm 60 năm ngày Bến Tre Đồng Khởi
(17/01/1960-17/01/2020)

I. BỐI CẢNH

Sau khi Hiệp định Genève (Geneva) được ký kết, đế quốc Mỹ dựng lên chính quyền tay sai Ngô Đình Diệm, tuyên bố không thi hành Hiệp định, điên cuồng đàn áp, khủng bố trả thù những người kháng chiến cũ và đồng bào yêu nước khắp miền Nam. Chỉ trong vòng 4 năm (1955 - 1958), cả miền Nam tổn thất 9 phần 10 số cán bộ, đảng viên với khoảng 7 vạn người bị địch giết; gần 90 vạn cán bộ, Nhân dân bị bắt, tù đày, gần 20 vạn bị tra tấn thành thương tật, chỉ còn khoảng 5 ngàn so với 60 ngàn đảng viên trước đó. Ở Gia Định, Biên Hòa, mỗi tỉnh chỉ còn 1 chi bộ. Ở Bến Tre, địch đã giết hại 2.519 người, bỏ tù 17.000 người, hàng vạn người bị bắt bớ, đánh đập, khảo tra. Lúc đầu cơ sở đảng đều khắp 115 xã với trên 2.000 đảng viên, đến cuối năm 1959, Bến Tre chỉ còn 18 chi bộ với 162 đảng viên, cơ sở nòng cốt bị tiêu hao, tan rã, trên 90% cơ sở nội tuyến trong lòng địch bị phát hiện, toàn bộ vũ khí giấu lại đều bị địch cướp mất.

Trước tình hình đó, tháng 01/1959, Ban Chấp hành Trung ương họp, thống nhất ban hành Nghị quyết 15 về “tăng cường đoàn kết, kiên quyết, đấu tranh giữ gìn hòa bình, thực hiện thống nhất đất nước”. Nghị quyết nêu rõ mục tiêu, con đường của cách mạng miền Nam lúc này là “lấy sức mạnh của quần chúng dựa vào lực lượng chính trị của quần chúng là chủ yếu kết hợp với lực lượng vũ trang để đánh đổ chính quyền thống trị của đế quốc và phong kiến, dựng lên chính quyền cách mạng của Nhân dân”.

Cuối năm 1959 Nghị quyết Hội nghị lần thứ 15 Ban Chấp hành Trung ương Đảng về đến các địa phương miền Nam đã thổi bùng lên ngọn lửa cách mạng ở nông thôn và đô thị, mở ra cao trào cách mạng mới. Thật sự là “pháo lệnh” cho công cuộc Đồng khởi miền Nam Việt Nam đầu năm 1960.

II. DIỄN BIẾN PHONG TRÀO ĐỒNG KHỞI Ở BẾN TRE

Đồng chí Nguyễn Thị Định (Phó Bí thư Tỉnh ủy) trực tiếp truyền đạt nội dung tinh thần Nghị quyết 15 và sự chỉ đạo của Liên Tỉnh ủy miền Trung Nam Bộ một cho số đồng chí Tỉnh ủy viên, một số cán bộ công tác cù lao Minh. Hội nghị đã nhất trí lấy 3 xã Định Thủy, Phước Hiệp, Bình Khánh huyện Mỏ Cày làm trọng điểm, rồi sau đó sẽ tiếp tục triển khai toàn tỉnh.

Quán triệt Nghị quyết 15 tuy không được đầy đủ sâu sắc từng chi tiết, nhưng có sức hấp dẫn kỳ lạ. Mỗi thành viên tham dự vui mừng vô hạn, vì đã được sử dụng bạo lực vũ

trang đánh địch, phá thế kèm kẹp, giải phóng xóm làng, sẵn sàng chờ lệnh “ngày 17 tháng 01 năm 1960”.

Ban chỉ đạo được thành lập, ý chí quyết tâm chiến đấu rất cao, khí thế cách mạng ngất trời, nhưng vũ khí đạn dược trong tay đều không có. Tổng đoàn dân vệ đóng ở Định Thủy là lực lượng hỗ trợ, là chỗ dựa cho lực lượng kèm kẹp ba xã này. Chỉ có cách mưu trí sáng tạo tiêu diệt Tổng đoàn này mới hỗ trợ cho quần chúng nổi dậy. Đến 8 giờ sáng ngày 17 tháng 01 năm 1960, được tin Đội Tỳ cùng một lính dân vệ đến quán uống cà phê tại ngã tư Định Phước, lực lượng xung kích kẻ dao, người cuộc giả đi “tảo mộ” bắt ngờ “ôm hè - bắt hè” giết tên Đội Tỳ và một lính, thu một Mimas và một súng trường Mas.

Khoảng 9 giờ sáng cùng ngày 17 tháng 01 năm 1960, tại Vàm Nước Trong lực lượng xung kích kết hợp với một cơ sở nội tuyến lấy gọn đồn Vàm Nước Trong thu 15 súng và đạn dược, giải tán toàn bộ tề xã. Số súng thu được liền trang bị cho một tiểu đội xung kích bao vây bọn Tổng đoàn sống sót, đến 16 giờ cùng ngày ta diệt hết Tổng đoàn dân vệ, thu 24 súng có 2 tiểu liên nhiều đạn và lựu đạn.

Tại xã Phước Hiệp được tin Định Thủy nổi dậy, giành thắng lợi, Chi bộ xã huy động lực lượng bao vây đồn bót, trừng trị những tên ác ôn. Ban Chỉ đạo điều hai đội xung kích đều bao vây, vận động gia đình binh sĩ đến kêu gọi chúng đầu hàng. Bọn chúng hoang mang nhưng không chịu hàng, giằng co đến 2 giờ sáng ngày 18 tháng 01 năm 1960 chúng tìm cách tháo chạy về Mỏ Cày. Xã Phước Hiệp hoàn toàn giải phóng.

Tại xã Bình Khánh, cơ sở ta dùng mưu mẹo dụ địch diệt hai tên Công an Ngô Quyền thu 2 súng. Khoảng 11 giờ đêm 17 tháng 01 năm 1960 bọn tề, dân vệ xã Bình Khánh hoang mang, đông đảo quần chúng đánh trống mõ, la ó vang trời, bọn tề, dân vệ hoảng hốt bỏ chạy, ta thu 8 súng. Xã Bình Khánh hoàn toàn giải phóng.

Như vậy, đêm “quy ước” Bến Tre nổi dậy, tại ba xã điểm Định Thủy, Phước Hiệp, Bình Khánh hoàn toàn giải phóng. Ta tiêu diệt 1 Tổng đoàn dân vệ, 2 đồn dân vệ, 1 đồn công sở xã, phá rã tề xã, tề ấp, giải tán các tổ chức phản động, do thám. Ta thu 42 súng, giải phóng hoàn toàn 3 xã chỉ trong một ngày đêm 17 tháng 01 năm 1960 bằng lực lượng quần chúng nổi dậy hành động cách mạng.

Ba xã điểm thắng lợi nhanh chóng, trọn vẹn lan toả ra toàn tỉnh như bão táp. Ở những nơi nhận được sự chỉ đạo như Thạnh Phú, Minh Tân, Mỏ Cày, Giồng Trôm phát động quần chúng nổi dậy diệt ác trừ gian, lấy đồn bót, đánh phản kích mạnh mẽ. Những nơi không nhận được sự chỉ đạo như Ba Tri, Bình Đại, một vài huyện khác được tin chiến thắng kịp thời phát động quần chúng phá thế kèm kẹp lấy đồn bót tạo thành khí thế cách mạng sôi nổi trong toàn tỉnh.

Sau những đợt càn quét cộng với thất bại trước cuộc đấu tranh chính trị trực diện đầu tiên của chị em phụ nữ⁽¹⁾, sáng ngày 25/3, địch huy động gần 10 nghìn quân, có xe tăng, máy bay, tàu chiến phối hợp, đổ quân bao vây 3 xã Định Thủy, Phước Hiệp và Bình Khánh. Hỗ trợ cho đội quân khổng lồ này còn có 15 tàu chiến và nhiều máy bay, đại bác, chia thành nhiều mũi nhọn, thọc sâu, chà đi xát lại theo chiến thuật “quả trám” hồng tiêu diệt cơ quan đầu não, lực lượng vũ trang vừa mới ra đời của ta.

Đối với cán bộ, đảng viên và quần chúng tại 3 xã Định Thủy, Bình Khánh, Phước Hiệp, Ban lãnh đạo chỉ đạo cán bộ, đảng viên bám sát địa bàn phát động quần chúng đấu tranh tại chỗ, nêu cao quyết tâm đánh bại cuộc càn quét, đồng thời tổ chức đưa những người già, phụ nữ “tản cư ngược” ra thị trấn Mỏ Cày đấu tranh đòi địch chấm dứt càn quét.

Vào đợt 2, thế và lực ta đã mạnh hơn trước rất nhiều, lực lượng vũ trang, chính trị phát triển hơn 20 lần với Đồng khởi trước, bộ máy chiến tranh được xây dựng từ xã đến tỉnh, giành được quyền chủ động chiến trường, quyết tâm Hội nghị là phát động quần chúng nổi dậy giải phóng hầu hết các xã trong tỉnh.

Trọng điểm của tỉnh là huyện Giồng Trôm, lấy đồn Châu Phú, đồn Nhà thờ Châu Thới làm ngòi nổ cho trọng điểm của tỉnh. Để đánh lạc hướng địch, ngày 21 và 22 tháng 9 ta vận động hàng ngàn người đi mua lương thực về dự trữ, vì được tin sẽ đánh lớn vào Thị xã Bến Tre. Sáng ngày 24 tháng 9 năm 1960 địch điều 2 tiểu đoàn bảo an từ Giồng Trôm về bố phòng Thị xã. Trong ngày này ta tổ chức đánh một số trận nhỏ xung quanh Thị xã, cầu Nhà Thương, trên lộ 6... làm địch càng tập trung lo phòng thủ Thị xã. Và chiều ngày 24 tháng 9 năm 1960, tiếng trống mõ khắp toàn tỉnh vang lên - bước vào Đồng khởi đợt 2.

Tại trọng điểm lúc 15 giờ ngày 24 tháng 9 năm 1960 đồn Châu Phú theo lệnh của anh Nguyễn Văn Chổng⁽²⁾ binh lính trong đồn gom súng lại để bảo an quận đến kiểm tra. Cùng lúc tiểu đội vũ trang 261 của ta giả lính biệt động kéo thẳng vào đồn, tước hết vũ khí, bức hàng. Đồn Châu Phú lập tức bị Nhân dân phá hủy. Từ đồn Châu Phú lực lượng vũ trang ta cùng anh Chổng tiến vào bót Nhà thờ Châu Phú. Kho súng trong bót bị nội tuyến ta khống chế, chúng trở tay không kịp, tất cả đầu hàng.

Cuối năm 1960 giải phóng hoàn toàn 51 xã trên 115 xã, 21 xã giải phóng 2/3. Các nơi khác Nhân dân làm chủ trên 300 ấp. Hệ thống kèm kẹp nông thôn cơ bản bị phá rã. Thực lực cách mạng phát triển rộng mạnh gấp 20 lần khi bước vào Đồng khởi. Có 937

⁽¹⁾ Ngày 21/1, địch điều về ba xã một tiểu đoàn thủy quân lục chiến, bị ta chặn đánh, lớp chết, lớp bỏ chạy thoát thân. Ngày 26/1, chúng tiếp tục đưa lính bảo an về đóng lại hai đồn Định Thủy và Bình Khánh, mỗi đồn một trung đội, trong một trận càn bị ta phục kích thương vong 26 tên. Đặc biệt, ngày 26/2, chi bộ Phước Hiệp lãnh đạo cuộc đấu tranh chính trị trực diện đầu tiên của gần 5.000 chị em tổ cáo lính bảo an hãm hiếp phụ nữ, cướp bóc, tàn sát nhân dân thắng lợi đã tác động rất lớn đến tinh thần đấu tranh của quần chúng.

⁽²⁾ Anh Nguyễn Văn Chổng, đại đội trưởng nghĩa binh là người của ta được cài vào ở trong đồn để làm nội tuyến.

đảng viên, hầu hết các xã đều có chi bộ và các đoàn thể cách mạng. Tỉnh xây dựng 2 đại đội tập trung, ở huyện có từ 1 đến 2 trung đội, mỗi xã đều có đội du kích và lực lượng dân quân tự vệ. Hơn 80.000 ha ruộng đất tịch thu chia lại cho nông dân.

Ngày 28 tháng 12 năm 1960, Ủy ban Mặt trận dân tộc giải phóng miền Nam Việt Nam tỉnh Bến Tre ra mắt tại Bến Bàu xã Mỹ Chánh, huyện Ba Tri, hàng chục ngàn người đến dự chào mừng thắng lợi có ý nghĩa lịch sử cách mạng tỉnh Bến Tre.

Trang sử mới của Bến Tre mở ra bằng thắng lợi cuộc Đồng khởi mùa xuân 1960

III. NGUYÊN NHÂN THẮNG LỢI, Ý NGHĨA VÀ BÀI HỌC LỊCH SỬ

Là ngọn cờ đầu ở miền Nam, Đồng khởi ở Bến Tre đã có những đóng góp quan trọng về chiến thuật, phương châm chiến lược trong sự nghiệp kháng chiến chống Mỹ, cứu nước và đã để lại những bài học kinh nghiệm quý báu:

Thứ nhất, lãnh đạo thực hiện nghiêm chủ trương, đường lối, mục tiêu, phương pháp cách mạng do Đảng đề ra; trong chỉ đạo biết vận dụng sáng tạo, nhạy bén, dám nghĩ, dám làm, dám chịu trách nhiệm.

Thứ hai, đánh giá đúng tình hình địch, thấy được chỗ mạnh, chỗ yếu của địch, nhất là nhìn thấy chỗ yếu cơ bản về chính trị, thấy rõ những mâu thuẫn gay gắt giữa địch và quần chúng.

Thứ ba, tin và dựa vào Nhân dân, phát huy sức mạnh tổng hợp từ Nhân dân, sáng tạo ra cách đánh tài tình: tấn công địch bằng ba mũi chính trị, binh vận và vũ trang.

Thứ tư, phát hiện, tin tưởng vào khả năng đấu tranh chính trị trực diện của phụ nữ, hướng dẫn đông đảo chị em tham gia các mặt công tác, tổ chức thành “Đội quân tóc dài” hùng hậu với chiến thuật “Tấn công ngược”, đóng vai trò rất quan trọng trong Đồng khởi.

IV. LÃNH ĐẠO PHÁT HUY TINH THẦN ĐỒNG KHỞI TRONG THỜI KỲ XÂY DỰNG VÀ BẢO VỆ TỔ QUỐC VIỆT NAM XÃ HỘI CHỦ NGHĨA

Ngày 02/01/1977, nhân kỷ niệm 17 năm phong trào Đồng khởi, Ban Thường vụ Tỉnh ủy Bến Tre ban hành Chỉ thị số 01-CT/TU, xác định cần “*Vận dụng bài học Đồng khởi kháng chiến cứu nước thắng lợi để làm cuộc Đồng khởi mới dựng nước và giữ nước thành công*”, đồng thời nhấn mạnh cần phát huy tinh thần Đồng khởi, vượt qua khó khăn, chung sức, chung lòng tái thiết quê hương, tiến lên xây dựng chủ nghĩa xã hội.

Tại Đại hội Đảng bộ tỉnh Bến Tre lần thứ II diễn ra từ ngày 17 - 25/12/1979, Đảng bộ tỉnh thống nhất đề ra khẩu hiệu hành động là: “Tiếp tục tiến lên với tinh thần Đồng khởi mới. Tất cả cho sản xuất, xây dựng cơ sở vật chất kỹ thuật và sẵn sàng chiến đấu bảo vệ Tổ quốc. Tất cả vì đời sống của Nhân dân và thắng lợi của chủ nghĩa xã hội”.

Đặc biệt, ngày 05/12/1997, Tỉnh ủy ban hành Nghị quyết số 07-NQ/TU về tổ chức kỷ niệm những ngày lịch sử lớn năm 2000, phát động phong trào Đồng khởi mới đầy mạnh công nghiệp hóa, hiện đại hóa đẩy lùi nghèo nàn, lạc hậu.

Nhân kỷ niệm 55 năm Ngày Bến Tre Đồng Khởi, Ban Thường vụ Tỉnh ủy đã ban hành Chỉ thị số 16-CT/TU, ngày 07/01/2015 về phát động phong trào thi đua “Đồng khởi mới”. Biến tinh thần Đồng khởi trong đấu tranh giải phóng dân tộc thành phong trào “Đồng khởi” trong xây dựng chủ nghĩa xã hội, tạo ra xung lực chính trị mới, quyết tâm đưa kinh tế - xã hội của tỉnh phát triển nhanh, toàn diện, hướng tới mục tiêu “dân giàu, nước mạnh, dân chủ, công bằng, văn minh”. Phong trào thi đua “Đồng khởi mới” được phát động từ năm 2015 đến năm 2020, xem đây là điểm nhấn quan trọng để thực hiện thắng lợi cao nhất mục tiêu nghị quyết Đại hội IX của Đảng bộ tỉnh, tạo nền tảng cơ bản để thực hiện đạt mục tiêu giai đoạn 2015 - 2020 do Đại hội X Đảng bộ tỉnh đề ra.

Phát động cao trào thi đua trong giai đoạn hiện nay trên cơ sở vận dụng phương châm “hai chân, ba mũi” của cuộc đồng khởi năm xưa. Đó là đẩy mạnh phát triển kinh tế là nhiệm vụ trung tâm, xây dựng Đảng là nhiệm vụ then chốt gắn với phát triển văn hóa là nền tảng tinh thần của xã hội; tập trung vào 3 khâu đột phá: Đẩy mạnh đầu tư xây dựng kết cấu hạ tầng, phát triển kinh tế - xã hội để thành phố Bến Tre đạt chuẩn đô thị loại II; thị trấn Ba Tri, Bình Đại, Mỏ Cày (huyện Mỏ Cày Nam) trở thành đô thị loại IV; đầu tư xây dựng, nâng cấp và công nhận 20 trung tâm xã đạt chuẩn đô thị loại V. Đẩy mạnh xây dựng nông thôn mới, tạo ra phong trào “Nhà nhà thi đua, người người thi đua” chung tay xây dựng nông thôn mới, phấn đấu đến năm 2020 đạt 45 xã nông thôn mới, các xã còn lại đạt ít nhất là 10 tiêu chí (trong đó có tiêu chí thu nhập, giao thông nông thôn, an ninh chính trị, trật tự an toàn xã hội và môi trường). Tập trung xây dựng hệ thống chính trị trong sạch vững mạnh, trọng tâm là đẩy mạnh cải cách hành chính, tạo chuyển biến mạnh mẽ về tinh thần trách nhiệm của cán bộ, công chức trong thực thi công vụ, nâng cao hơn nữa chất lượng chi bộ.

Qua gần 5 năm triển khai thực hiện Chỉ thị số 16-CT/TU, kinh tế - xã hội tỉnh phát triển khá toàn diện trên tất cả các lĩnh vực. Tăng trưởng kinh tế và thu nhập bình quân đầu người tuy vẫn còn ở mức khiêm tốn so với các tỉnh đồng bằng sông cửu Long và cả nước, nhưng cơ bản hàng năm đều tăng (năm 2015 đạt 5,1%, năm 2016 đạt 5,3%, năm 2017 đạt 6,7%, năm 2018 đạt 7,05%; GRDP bình quân đầu người tương ứng là 27 triệu, 28,3 triệu, 30,13 triệu và 34,9 triệu đồng). Công tác xây dựng Đảng, xây dựng hệ thống chính trị luôn được đặc biệt quan tâm. Cùng với phương châm hành động của toàn khóa “Dân chủ, kỷ cương, đoàn kết, năng động, đổi mới”, hàng năm Tỉnh ủy đều có Nghị quyết chuyên đề, nhấn mạnh phương châm hành động về công tác tư tưởng để tạo xung lực, nêu cao quyết tâm hoàn thành chỉ tiêu, nhiệm vụ đề ra trong toàn hệ thống chính trị. Đồng thời, triển khai

thực hiện tốt Nghị quyết Trung ương 4 khóa XI, XII về xây dựng Đảng và Chỉ thị số 05-CT/TW của Bộ Chính trị, tình trạng suy thoái về tư tưởng chính trị, đạo đức lối sống, “Tự diễn biến”, “Tự chuyển hóa” trong cán bộ, đảng viên từng bước được đẩy lùi; tỷ lệ tổ chức cơ sở đảng, đảng viên bị xử lý kỷ luật hàng năm đều giảm. Công tác xây dựng đời sống văn hóa, xây dựng con người mới, tinh thần “Đồng Khởi mới” có sự chuyển biến rõ nét,...

Về 3 khâu đột phá, ngày 13/2/2019, Thủ tướng Chính phủ ký, ban hành quyết định số 174/QĐ-TTg công nhận thành phố Bến Tre là đô thị loại II trực thuộc tỉnh. Ba thị trấn: Ba Tri, Bình Đại, Mỏ Cày đều được công nhận đô thị loại IV. Có 9/20 đơn vị được công nhận đạt tiêu chí đô thị loại V⁽³⁾. Phong trào xây dựng nông thôn mới được duy trì thường xuyên với sự tham gia của các cấp, các ngành cả trong Đảng và nhân dân. Đến nay, tỉnh đã có 43 xã đạt chuẩn nông thôn mới, 12 xã đạt 15 - 18 tiêu chí, 62 xã đạt 10 - 14 tiêu chí, 30 xã đạt 5 - 9 tiêu chí, không có xã đạt dưới 5 tiêu chí. Diện mạo nhiều vùng nông thôn được đổi mới; đời sống vật chất, tinh thần của Nhân dân không ngừng được cải thiện, nâng lên; văn hóa, xã hội có nhiều tiến bộ; chất lượng giáo dục - đào tạo, các điều kiện chăm sóc sức khỏe Nhân dân, chính sách ưu đãi người có công, gia đình chính sách, ... được quan tâm kịp thời. Các cấp, các ngành đều quán triệt thực hiện tốt cải cách hành chính tại địa phương, cơ quan, đơn vị và đạt được kết quả ban đầu quan trọng; tinh thần, ý thức trách nhiệm của cán bộ, công chức, viên chức trong thực thi công vụ nâng lên, giải quyết tốt các thủ tục hành chính, đồng thời tạo điều kiện tháo gỡ những vướng mắc phát sinh trong hoạt động của doanh nghiệp và đời sống Nhân dân.

Tóm lại, Phong trào Đồng khởi đã 60 năm nhưng giá trị những bài học kinh nghiệm quý báu của nó đến nay vẫn còn nguyên vẹn, đã ngấm sâu vào đời sống văn hóa tinh thần của Nhân dân Bến Tre như một mốc son chói lọi trong sự nghiệp kháng chiến chống Mỹ, cứu nước và trở thành niềm tự hào lớn lao của các thế hệ hôm nay và cả mai sau. Suốt 60 năm qua, Đảng bộ và Nhân dân Bến Tre cũng đã và đang tôn vinh, chấp cánh để tinh thần Đồng khởi trường tồn, tạo thành xung lực, tư tưởng chủ đạo trong mọi phong trào hành động cách mạng ở địa phương. Qua các cao trào thi đua “Đồng khởi mới”, diện mạo nông thôn, thành thị ở Bến Tre ngày càng đổi mới, đời sống vật chất và tinh thần của Nhân dân không ngừng được cải thiện, nâng lên. Đây là nền tảng vững chắc để Đảng bộ tỉnh tiếp tục phát động toàn Đảng, toàn dân bước tiếp những chặng đường “Đồng khởi mới” với khí thế mới, tiến công liên tục, bút phá để xây dựng “quê hương Đồng khởi” ngày càng giàu đẹp, văn minh,./.

BAN TUYÊN GIÁO TỈNH ỦY BẾN TRE

³ Phước Mỹ Trung - Mỏ Cày Bắc; An Thủy - Ba Tri; Tiên Thủy - Châu Thành; Hương Mỹ - Mỏ Cày Nam; Mỹ Thạnh - Giồng Trôm; Vĩnh Thành - Chợ Lách, Hương Mỹ - Mỏ Cày Nam; An Thạnh - Mỏ Cày Nam; An Ngãi Trung - Ba Tri và Lộc Thuận - Bình Đại.